

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XIV. De Sententia, & Re judicata

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

si nulla justa causa excuset, alter cui defertur, vel jurare debet, vel saltem juramentum referre in adversarium, conveniendo ut ipse juret, & ejus juramento standum sit, ut tradit Panor. in cit. c. *fin. num. 4.* & propterea tale juramentum vocari quandoque solet decisorium, eo quod habeat quandam vim transactionis juxta Panor. *ibid. n. 7.* ubi etiam *n. 8.* ponit quasdam hujus rei limitationes.

T I T. XIV.

De Sententia & rejudicata.

1. **E**xpeditis in judicio probationibus deveniendum est ad sententiam, nempe ad pronuntiationem, seu definitionem Judicis, quæ judiciali controversiæ finem imponit, eandemque denominat rem judicatam, quamvis & ipsa sententia appellari quoque soleat res judicata, postquam intra legitimum tempus non fuerit ab ea appellatum, quia sic censetur approbata, & quodammodo judicata ab ipsis partibus, & in hoc sensu frequenter dicitur sententia transire in rem judicatam.

2. Triplex est sententiarum species: alia enim est interlocutoria, alia definitiva, alia quæ quamvis definitiva non sit, habet tamen aliquam vim definitivæ. Interlocutoria est quæ inter principium, & finem causæ principalis super aliquo incidenti pronuntiatur. Definitiva dicitur quæ principalem quæstionem definit, ex
Glos. in Clem. un. de sequestrat. possess. v. definitiva.

Ea demum, quæ definitiva non est, sed habet vim definitivæ, vocatur quæ causam principalem non definit, sed illam rejicit, ut puta cum Judex pronunciat se non esse Judicem in ea causa competentem, ut est exemplum in *c. significantibus* 38. *de off. deleg.* Dicitur autem habens vim definitivæ, quia Judex illam revocare non potest, sicut revocare non potest definitivam: ea enim lata functus est officio suo, ut sumitur ex eod. *c. significantibus*, & ex *l. Judex. 55. ff. de re judic.* at mere interlocutoriam revocare potest, ex *c. cum cessante* 60. *de appellation.* ubi videndi Doctores quoad aliquos casus exceptos, & inter reliquos Panor. *ibid. n. 11. & seqq.*

3. Cum autem sententia definitiva ferri non debeat, nisi omnibus auditis, quæ partes utrinque proponere velint, *c. judicantem* 11. 30. 9. 5. ideo antequam pronuncietur, interrogandæ sunt partes utrum aliqui aliquid allegare velint. Si affirmant, certus illis terminus temporis statuendus est, intra quod illud producant, juxta *auth. jubemus* *c. de Judic.* Si negent, jubedi sunt ulteriori probationi renunciare, eademq; renunciatio est in actis inferenda, ex *c. quoniam* 11. *de probat.*

4. His expeditis, citandæ sunt partes ut certo die adsint ad jus audiendum ut colligitur ex *c. 2. de dolo* in 6. Sententia enim lata contra absentem non citatū, & non contumacem est nulla, ex *l. ea quæ* 7. *c. quomodo*, & *quando Judex*, nisi

nisi agatur de facto notorio, in quo certum sit
absenti nullam defensionem competere, ut li-
mitat Panor. in *c. cum sit Romanus*, de appellat. n. 7.

Partibus præsentibus, aut etiam absentibus, sed
citatis, Judex Christi nomine invocato, solum-
que Deum atque justitiam præ oculis habens,
sedens pro tribunali, & de scripto, ut præcipi-
tur in *c. fin. de sent. & re jud. in 6.* recitare debet
sententiam, & judiciali controversiæ finem im-
ponere.

5. Illud autem præ reliquis attendendum
est Judici, ut sententiam ferat secundum allega-
ta, & probata, ex *l. illicitas 6. §. verita ff. de off. Præsidis*. Item secundum legum statuta: senten-
tia enim lata contra expressum statutum legis
est ipso jure nulla, quamvis si sit contra solum
jus litigatoris, valida sit quamdiu per appella-
tionem interpositam non infirmetur, ut constat
ex *c. 1. & c. cum inter 13. de sent. & re judic.* Item
terri debet conformiter ad petitionem libelli, &
ad genus actionis in ipso propositū, ex *l. ut fun-
dus 18. ff. communi dividun.* Item de die, quia no-
ctu lata regulariter non est valida, ex *c. consuluit
24. de off. deleg. imo & ea die, & hora pro qua ci-
tatio facta est, quæ sit dies non feriata, sed juri-
dica, juxta c. fin. de feriis.*

6. Quod si contingat Judicem aliquem Ec-
clesiasticum, sive Ordinarium, sive delegatum
contra leges, & conscientiam corruptum ju-
dicare

dicare in gravamen alterius, variè punitur per Sacros Canones: suspenditur enim per annum ab executione officii, & condemnandus est ad estimationem litis parti quam læserit: & si suspensione durante damnabiliter se Divinis ingesserit, irregularitatem etiam incurrit, à qua non nisi per Summum Pontificem poterit liberari, salvis aliis constitutionibus, quæ Judicibus malè judicantibus pœnas ingerunt & infligunt. Ita expressè in *cap. 1. de sent. & rejudic. 126.*

7. Effectus sententiæ prolatae plures sunt. Inter reliquos est, quod qui causa cecidit damnari debeat in expensas victori solvendas, quas idem victor necessario fecerit causa litis, *cap. calumniam 4. de pœnis, & l. properandum 10. §. si autem C. de judiciis*: idque si in ipsa prolatione sententiæ, sive saltem intra eandem diem in qua sententia lata est, intra quam diem suppleri possunt ea, quæ à Judice omissa sunt in sententia definitiva, si eidem sententiæ sint accessoria, juxta *l. Paulus 42. ff. de re judic.* Excepto tamen casu in quo sententia pro absente feratur, aut in quo condemnatus habuerit causam probabilem litigandi, quia in iis non procedit ista damnatio in expensas, ex *cit. c. calumniam, & c. sacro 48. vers. cunque adversu. de sent. excom.*

8. Item alius prolatae sententiæ effectus est, ut

R 7

Ju

ut Judex quoad eam causam desinat esse Judex, *l. Judex 55. ff. de re judic.* unde sententiam semel latam corrigere, mutare, aut emendare non potest: semel enim, malè, seu benè, officio functus est, ut etiam sumitur ex *l. quod iussit 14. ff. eod.* Nisi tamen sententiam tulerit ipso jure nullam, in quo casu Judex ordinarius potest iterum judicare secus autem Judex delegatus, ut tradit Gloss. in cit. *l. Judex v. non possit*, ubi etiam, alias limitationes adducit.

9. Alius etiam effectus est, ut faciat jus inter partes, si intra tempus legitimum, hoc est intra 10. dies, non fuerit ab ea appellatum, in quo casu dicitur illa transire in rem judicatam, ex *cap. quod ad consultationem 15. de sentent. & re judic.* fundatque præsumptionem juris, & de jure in favorem victoris, etiam si cæteroquin lata fuerit contra jus alterius litigatoris qui causa cecidit, ut habetur expressè in *cap. cum inter 3. eod.* Inde est quod victori competit actio civilis rei judicatæ, per quam agere potest, ut præstet Reus id, in quo condemnatus est, satisfaciaturque sententiæ, ut sumitur ex *l. Actori 8. Cod. de reb. creditis*, quæ actio transiret etiam ad hæredes ex *l. miles 6. ff. de re judic. §. fin.* & solum auctoritate rei judicatæ reperti non potest tamquam indebitum, ex *l. 1. Cod. de conditione indebiti* juncta *ibid. Gloss. v. judicati.*

10. Dixi sententiam jus facere inter partes
quia

quia aliis regulariter non præjudicat, ut puta si sententia lata sit contra unum hæredem, non præjudicat alteri cohæredi qui in iudicio non fuit, ex cap. penult. de sent. & re judic. l. 2. C. quibus res iudicata non nocet. Excipiendi tamen sunt casus aliqui, de quibus sermo est in cit. c. penult. & quos congerit glos. in ead. l. 2. v. irrogare.

11. Illud tandem sententiæ latæ privilegium est, ut neque rescindi possit prætextu instrumentorum postea repertorum, aut aliarum probationum, juxta c. Inter Monasterium 20. de sent. & re judic. exceptis tamen quibusdam casibus relatis ibid. à Glos. v. confirmantes, inter quos numerantur causæ matrimoniales, de quibus etiam agitur apud Gloss. in c. lator. 7. eod. v. permanere, quæ propterea dicuntur nunquam transire in rem iudicatam. Videri potest Marant. p. 6. speculi in tit. de sent.

12. Sententiam, quæ in rem iudicatam transiverit, subsequitur executio. Circa quam, distinguendum est utrum sententia lata fuerit super actione reali, an super actione personali. Lata enim super actione reali debet statim executioni mandari, aut saltem post 10. dies, ut locus interponatur appellationi, si pars gravata appellare velit: lata autem super actione personali mandatur executioni post tempus quadrimestre, quod condemnato ad solvendū conceditur, ut constat ex c. Quod ad consultationem,

nem 15. de sent. & re judic. quamvis ex justa causa possit tale tempus à Judice vel coarctari, vel prorogari. Ista tamen intelligenda sunt extra casus exceptos, inter quos numeratur ubi locum habeat privilegium restitutionis in integrum, de quo sermo erit infra in tit. 16.

13. Sententiam latam regulariter exequi ille idem debet, qui eam tulit, si sit Judex Ordinarius, & Reum foro suo subditum habeat. Si autem sententia lata fuerit à Judice delegato, controversi juris est utrum per ipsum delegatum executioni mandanda sit, ut videre est apud Menoch. de arbit. Judic. lib. 1. q. 74. Illud convenit inter Doctores, de Jure Canonico delegatum Summi Pontificis posse exequi sententiam suam, vel eandem Ordinario committere, juxta textum in cap. in litteris 9. de off. deleg. juncta ibid. Glos. in primo notabili, & si illam Ordinario committat, tenetur idem Ordinarius obedire c. Pastoralis 23 §. quia eod. quia delegatus Summi Pontificis quoad causam sibi commissam major est omnibus post Papam c. sane 11. eod. & c. studuisti 2. de off. Legati. At circa delegatum ab inferiori Ordinario utrum exequi possit sententiam suam, variant Doctores. Affirmat Gloss. in c. 81. quis contra 4. de foro compet. v. ipsius sollicitudine, & Panor. in eod. c. n. 37. & seqq. Non desunt tamen qui oppositum sentiunt citati ibid. ab eod. Panor. nu. 32. &

& 33. Ideo pro praxi attendendum est tum ad consuetudinem loci, tum ad verba commissio- nis de Jure Civili sentit Gloss. in *l. A divo 15. ff. de re judic. v. a se* neque delegatum Principis suam sententiam exequi posse. Videri potest Menoch. in loco. supracit. & alii Doctores in cit. *l. A divo.*

TIT. XV.

De Appellationibus.

1. QUA nonnunquam contingere potest vel ex errore vel ex malitia Judicis litigan- tem causa cadere, cui cæteroquin jus assistebat; ideo de juris utriusque æquitate remedia non- nulla statuta sunt, quibus litigans læsus ab in- justa sententia lata tueri se possit, faciendo ne transeat in rem judicatam, vel ejus executio- nem impedire. Hujus generis est appellatio, hoc est ab inferiori Judice ad Superiorem ratio- ne gravaminis illati vel inferendi facta provo- catio: quæ cum sit necessaria defensionis & quoddam præsidium innocentia, ut habetur in *c. cum speciali 61. §. porro. de appellat.* ideo eam esse etiam de jure naturæ rectè tradit Panor. ad rubr. *de appellat. n. 6.*

2. Ad intellectum hujus remedii quæri ista possunt: quis appellare possit? A quo? Ad quem?